

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 25.06.2025

Sadullah KISACIK
Adana Milletvekili

Adana, Türkiye'nin tarım, sanayi ve lojistik bakımından en kritik kentlerinden biridir. Ancak bu potansiyele rağmen, yıllardır sürdürülebilir çevre yönetimi politikalarının ihmal edilmesi sera gazı emisyonları, hava kirliliği, atık ve su kirliliği, plansız kentleşme ve tarım alanları tahribatı gibi ağır çevresel sorunların derinleşmesine neden olmuştur. 5 Haziran 2025 Dünya Çevre Günü'nde Adana Çevre Platformu tarafından yayımlanan açıklama, artık farkındalık değil aktif mücadele zamanı olduğuna dikkat çekerek, Adana'nın çevresel kriz eşiğini geçtiğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Çukurova Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (ÇESAM) 2024 yılı "Kurumsal Sera Gazı Envanter Raporu"na göre, Adana'da kişi başı sera gazı emisyonu Türkiye ortalamasının %27 üzerindedir. En büyük kaynak sanayi ve ulaşımdır. TÜİK 2023 verilerine göre, Adana'nın sanayi temelli karbon salımı toplam salımın %16'sını oluşturmaktadır.

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun 2023 Raporu'na göre, Adana'da partikül madde (PM10) ve azot dioksit (NO₂) düzeyleri sınır değerlerin üzerindedir. 2024 yılında Adana Merkez Hava Kalitesi İzleme İstasyonu verilerine göre, yılda en az 95 gün hava "sağlıksız" düzeydedir. Bu, Dünya Sağlık Örgütü limitlerinin üç katından fazladır.

Seyhan ve Ceyhan nehirleri çevresindeki tarım ve sanayi faaliyetleri, Adana'nın su varlıklarını tehdit etmektedir. 2023 Çevre Durum Raporu'na göre, Adana'da sadece endüstriyel kaynaklı atık su deşarjı 63 milyon m³'tür. Nehirlerin taşıdığı ağır metal yükü sınır değerlere yaklaşmış, bazı bölgelerde arsenik, nikel ve kadmiyum oranı alarm vermiştir. İleri biyolojik arıtma tesislerinin yetersizliği, bu krizi derinleştirmektedir.

TMMOB Adana İl Koordinasyon Kurulu'nun 2024 Kent Sorunları Raporu'na göre ise son 10 yılda Adana'daki toplam tarım alanlarının %14'ü imar baskısıyla kaybedilmiştir. Kaçak yapılaşma, vahşi depolama, moloz dökümü ve plansız sanayi alanları doğrudan gıda güvenliğini ve kırsal geçimi tehdit etmektedir.

Öte yandan, Adana Büyükşehir Belediyesi 2025–2029 Stratejik Planı'nda çevresel hedefler belirtilmiş olsa da çevre denetimi ve bütçesi bakımından merkezi yönetimle etkili bir işbirliği mekanizması bulunmamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, çevresel ihlallerin denetimsizliğini ve kamuoyuna şeffaf biçimde açıklanmamasını en temel sorun olarak belirtmektedir.

Bu bağlamda;

1. Adana'da 2020–2025 yılları arasında sanayi kaynaklı toplam sera gazı emisyon miktarı nedir? Bu dönemde kişi başı emisyon oranı Türkiye ortalamasıyla kıyaslandığında nasıl bir seyir göstermektedir?
2. Adana'da hava kalitesi ölçüm istasyonlarından alınan 2023–2024 yılı verilerine göre PM10 ve NO₂ ortalamaları nedir? Dünya Sağlık Örgütü sınır değerleriyle karşılaştırıldığında riskli gün sayısı kaçtır?
3. Adana'da yer alan sanayi tesislerine yönelik son üç yılda gerçekleştirilen çevresel denetim sayısı kaçtır? Bu denetimlerde tespit edilen çevre kirliliği ihlali sayısı ve uygulanan idari yaptırımlar nelerdir?
4. Seyhan ve Ceyhan nehirlerinden alınan 2023–2025 dönemine ait su kalite verileri nedir? Ağır metal, biyolojik oksijen ihtiyacı (BOİ), kimyasal oksijen ihtiyacı (KOİ) ve mikrobiyolojik parametrelerde ulusal sınır değerlere göre tespit edilen sapmalar nelerdir?
5. Adana'da 2020–2025 döneminde tarım arazisi niteliğinden çıkarılarak yapılaşmaya açılan toplam alan büyüklüğü kaç hektardır? Bu süreçlerde iptal edilen imar planı var mıdır?

6. İleri biyolojik arıtma tesisi olmayan organize sanayi bölgeleri ve büyük sanayi kuruluşlarının sayısı nedir? Bunların toplam atık su salımı ne kadardır ve hangi nehirlerle deşarj yapılmaktadır?
7. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Adana'daki 2023 ve 2024 yılı yatırım bütçesinden çevre koruma ve denetim projelerine ayrılan tutar nedir? Bu projelerin gerçekleşme oranı nedir?
8. Adana'daki çevresel ihlallere ilişkin olarak kamuoyunun bilgilendirilmesi için yürütülen bir şeffaflık ve raporlama mekanizması var mıdır? Son 2 yılda yayımlanan çevre ihlal raporlarının sayısı kaçtır?
9. Adana'da kamu kurumları ile yerel yönetimler, üniversiteler ve çevre STK'ları arasında sürdürülen ortak projeler hangileridir? Bu projelerin bütçesi, kapsamı ve etkisi hakkında Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
10. Adana'nın çevre karnesini iyileştirmek üzere Bakanlığınızın kısa, orta ve uzun vadeli stratejik eylem planı mevcut mudur? Varsa, bu planların takvimlendirilmiş hedefleri nelerdir?